

BEHOUDEN & BEWAREN

nieuwsbrief

nummer 34 – april 2022

STICHTING DORPSBEHOUD
HARDINXVELD-GIESSENDAM

HET BEHOUDEN WAARD

‘Overal.... groeide het prikkeldraad van de commercie: café’s en splinternieuwe appartementen’ las ik in het boek ‘Het sneeuwmeisje’ van René Denfeld. Herkenbaar? Ook in ons dorp, dat ooit zo landelijk en authentiek was? Waar nu soms iets speciaals, zoals een herinneringsplek, voor nodig is om daaraan terug te denken. Of een lijst met monumenten en waardevolle panden die ons daarop wijst. Of een nieuwsbrief waar dingen in belicht worden.

Je moet er toch niet aan denken dat ons dorp een plaats vol uniforme, opeengestapelde blokken wordt? Zonder eigenheid, zonder herinnering aan haar cultuurgeschiedenis?

Een dorp is zoveel meer dan een verzameling woonéenheden! Het behouden waard!

Liesbeth Leenman.

Er moet heel wat authentieks wijken voor weer een appartementencomplex.

KIJKEN IS ANDERS DAN ZIEN

Makelaars in allerlei soorten en maten. Als je goed kijkt, zijn er genoeg te zien in ons dorp.

Na het artikel hierover in de vorige nieuwsbrief werden we attent gemaakt op wel een heel bijzonder exemplaar in de Stationsstraat. Makelaar en visitekaartje in één!

De moeite waard van het omhoogkijken waard!

HERINNERINGSPLEKKEN

Op initiatief van de Stichting Dorpsbehoud Hardinxveld-Giessendam en dankzij een bijdrage van de MAG (Maatschappelijke Agenda) zijn sinds enkele weken enkele openbare bankjes in ons dorp uitgeroepen tot zogenaamde 'herinneringsplekken'. Ze zijn herkenbaar aan een metalen plaat met daarop een afbeelding van een groen kussen, voorzien van een gedichtje.

De stichting houdt zich al jaren bezig met het aanzien van het dorp, op allerlei terreinen.

Met zijn karakter, zijn uiterlijk en de geschiedenis die het gevormd heeft. Daarom heeft zij plekken gecreëerd waar herinneringen levend gehouden en gedeeld kunnen worden, terwijl zij tevens het dorp verfraaien. Zó, dat mensen op een andere manier, hopelijk met trots, naar hun dorp gaan kijken. Deze herinneringsplekken zijn een manier om inwoners samen te brengen. Letterlijk: fysiek samenkomen op een mooie plek in het dorp, maar ook: plaatsen waar (gedeelde) herinneringen, interessante kennisoverdracht en mooie gesprekken samen kunnen binden.

Echte ontmoetingsplekken dus.

In overleg met de gemeente zijn vijf bankjes geselecteerd: in Boven-Hardinxveld nabij de aanlegplaats van het veer naar Werkendam; aan de Rivierdijk ter hoogte van de Sluisweg; nabij de kruising tegenover het Gemeentehuis; in Buitendams bij de Marsbrug en op de Damsluis in de Peulenstraat. De gedichtjes op de kussentjes zijn van de hand van Liesbeth Leenman, beeldend kunstenaar en secretaris van de Stichting Dorpsbehoud. Via de QR-code op de 'kussens' krijgt men meer informatie over de geschiedenis van die specifieke plek. De stichting heeft plannen het komende jaar het aantal herinneringsplekken uit te breiden.

Chris Hansum en Liesbeth Leenman van Stichting Dorpsbehoud bevestigen de herinneringsbordjes.

UITGELICHT

BUITENDAMS 11

Officiële omschrijving: 'Geschatte bouwjaar: eind 18^e eeuw, voorgevel eind 19^e eeuw.

Voormalige dokterswoning met dokterspraktijk, nu woonhuis, 19^e eeuwse voorgevel in redelijk originele staat, symmetrische gevelopbouw met uitgesproken middenpartij waarin omlijste voordeur met bovenliggend balkon, originele voordeur, bovenlicht boven voordeur met glas in lood in jugendstil.'

Een voornaam pand in wat vroeger het 'bruisende hart' van Giessendam was. Hier in de buurt waren diverse winkels gevestigd, zoals een stoffenwinkel, de sigarenwinkel van de gezusters Monteban, een groente- en fruitwinkel, bakkerij, graanmolen en een herberg. Het pand nummer 11 was van oorsprong de woning van de schout (burgemeester). Later hebben hier diverse huisartsen praktijk gehouden. Oorspronkelijk had dit pand een andere, oudere gevel. De gevel die we nu zien, is dus niet de originele, maar er later voorgezet. Hij is uit het Jugendstil-tijdperk, zo rond 1900. Aan de brievenbus zijn de kenmerken van die stijl te zien. De losse garage iets verderop getuigt ook van de rijkdom van de vroegere bewoners.

Buitendams 11, een waardevol pand.

De brievenbus met kenmerken van de Jugendstil.

ANDERE TIJDEN

Om de een of andere reden hebben de mensen de neiging om op een bepaalde leeftijd te gaan ruimen. Wat die reden is, weet ik niet. Misschien heeft het wat met leeftijd en toekomstverwachting te maken. Misschien is het een kwestie van willen weten wat je bezit. Ik heb het dan over ruimen in de betekenis van ruimte scheppen. Het gekke is dat met ruimen veelal het tegenovergestelde wordt bereikt: je gaat je richten op minder ruimte. En omdat er naar verwachting minder opbergruimte komt, wordt het dan vanzelf opruimen.

Ontzamelen wordt het ook wel genoemd. Soms kan zo iets heel ver gaan en zijn er veel mensen die ook zichzelf een andere ruimte toebedelen. Ze gaan wonen in een doos... Een appartement, waar ze de trotse eigenaar worden van een heleboel lucht, met vloeren, plafonds en zijmuren die ze met anderen moeten delen en alleen aan voor- en achterzijde een stuk van henzelf.

Bij dat ruimen loop je het risico dat je veel dingen door je handen en langs je ogen laat gaan, die je iets zeggen van toen je het opborg, om het te behouden. Maar vaak komt het ook voor dat je je afvraagt waarom je dit of dat nu hebt bewaard. Niet de waarde is minder dan toen, wel het hechten aan die waarde is minder geworden.

Bij een dergelijke ruimactiviteit kwam bovenstaande prent tevoorschijn. Een kopie van een aquarel waarop heel veel zaken te zien zijn, die intussen zijn geruimd. Zoveel dat je je beter kunt concentreren op wat er nog wel is: de huizen in het verlengde van de boogbrug. Verder is alles weg. De boogbrug. Ooit een geweldig begrip; een plek waar werd afgesproken: 'Ik wacht op je bij de boogbrug'. Er kwam een saai en plat viaduct voor in de plaats. Dat dit beter gekund had zien we nu in Papendrecht. In die 'slaapstad' (veel mensen komen er alleen om te slapen en werken overdag elders) waren ze kennelijk veel creatiever zijn dan bij ons.

Kastanjehof, dat prachtige monumentale herenhuis en een lust voor het oog, het is weg. De monumentale status ten spijt. De woning erachter is verdwenen. De koets aan de andere kant van de brug is historie. Nu staan op die plek een heleboel auto's geparkeerd, op de weg en in de weg. De man met de kruiwagen; je ziet het niet meer op de dijk. Het is allemaal voorbij.

En daarom bekijken we dit kunstwerk van Gerrit van der Hoff met nostalgische gevoelens. In een tijd dat we ons zorgen maken over de toenemende individualisering van de mens. Dat wil zeggen: we praten er over. Maar we doen er niets aan. Maar ja; het zijn immers andere tijden...

Dick de Jong

77 JAAR BEVRIJD

De gedenkwaardige data 4 en 5 mei staan weer voor de deur. Maar niet alleen dan gedenken wij de gruwelen van de Tweede Wereldoorlog. Op zes plaatsen in het dorp staan borden die ons daaraan herinneren. Zoals op de hoek Stationsstraat/Damstraat, waar een onschuldige bakkersknecht werd doodgeschoten.

Noodzakelijke herinnering.

Het bord bevat o.a. de volgende tekst:

DOODSCHieten WOUTER SMIT

De kort voor spertijd naar huis lopende bakkersknecht Wout Smit wordt op 14 april 1944 bij de spoorwegovergang door een Landwachter doodgeschoten na het niet opvolgen van een bevel om te blijven staan. Als vergelding vindt op 10 mei 1944 nabij de Helsluis in de Sliedrechtse Biesbosch een aanslag plaats waarbij 2 Landwachters worden gedood.

De overige borden bevatten informatie over het neerstorten van een vliegtuig, het bombardement, een raketaanval, de Merwedegijzelaars, de voedseltochten van ds. J. van der Poel en de Meistaking.

HET GROENE DORP

BOMENASIELS

Nederland kent inmiddels al een heel aantal plantenasiels waar planten worden opgevangen die een nieuw thuis zoeken. Maar inmiddels zijn ook de eerste bomenasiels een feit. Hier kun je jonge bomen halen om in je eigen tuin of terrein te zetten. Onze steden kunnen immers wel wat meer bomen gebruiken.

Een aantal bomenasiels zijn ontstaan vanwege de actie 'Meer Bomen Nu' waarmee men in 2021 één miljoen nieuwe bomen in Nederland wilden aanplanten. Bomen planten zich vrij makkelijk voort, sommige soorten met wel duizenden tegelijk. Maar helaas groeien er maar weinig uit tot volwassen boom.

Zo krijgen ze niet genoeg zonlicht of staan ze in de weg volgens bosbeheerders of tuineigenaren. Deze jonge bomen kun je bij een bomenasiel brengen. Voor bij iemand anders in de tuin.

Bomen en planten: waard om te behouden!

In de buurt: Bomenhub Papendrecht

In de twee ruiltuinen van Papendrecht kon je al terecht om gratis je planten, bollen stekjes of zaden in te leveren en te ruilen met anderen. En nu kun je er ook zaailingen, jonge struiken en bomen, inleveren en ophalen!

Deze ruiltuinen doen ook mee met de landelijke actie 'Meer Bomen Nu'. Je kunt elke vrijdag tussen 10 en 16 uur terecht bij ruiltuin De Heerlijkheid. Of ga langs bij de *walk through* tuin van De Spil waar je altijd makkelijk een zaailing kunt ophalen of even kunt kijken wat er wordt aangeboden in de ruiltuinkast.

Bron: Voor de wereld van morgen.

MIJN DORP

SPEELTUIN 'T WEITJE

'.....Zo af en toe, in de zomervakantie, verraste mama ons met een uitstapje. Nu waren wij in het dorp gezegend met een speeltuin, die niet onderdeed voor welk pretpark dan ook. Een waar speelparadijs. En dat op fietsafstand! Een uiterst gelukkige combinatie. Maar omdat de onderneming zeker geen denkbeeldige gevaren met zich meebracht, waren onze bezoeken aan deze speeltuin niet echt regelmatig. Zeg maar sporadisch. Het bleef zodoende een bijzonderheid. Het oord droeg de bescheiden naam 't Weitje', die het in zijn eenvoud op tweeërlei wijze sierde, doch ook enigszins misleidend was. Het had namelijk de heen wijzende gedachte in zich van een grazig plekje, dromerig in de warme zonneschijn, de stilte slechts verbroken door de geluiden van zoemende insecten. Niets was minder waar. De bezoeker, die het met zulke argeloze vermoedens via de hoge ijzeren poort betrad, wachtte een complete verrassing. Wat een schouwspel ontvouwde zich voor zijn verbaasde blik! Een heel arsenaal aan speeltoestellen, zeer divers in grootte en functie, stond daar verspreid in het groene gras. Schommels, een wip, draaitonnen, een lage en een hoge glijbaan, een houten paard, een draaimolen, een kabelbaan en een familieschommel, om maar even wat te noemen. Wat een uitnodigend tafereel voor een kind! Nu behoorden wij bepaald niet tot de categorie waaghalzen, dus beperkten wij ons tot het vermaak van rustig kaliber. Zelfs al mochten wij blijk geven van wat meer hang naar avontuur, dan was mama er om die drastisch in te tomen. Dus waren attributen die maar enigszins gevaar op konden leveren, zoals de hoge glijbaan, de kabelbaan en de draaimolen, voor ons onder de 10 jaar taboe. Niettemin genoten we met volle teugen! Terwijl mama vanaf een bankje een waakzaam oogje in het zeil hield, hadden wij een heerlijke dag. Moe en misselijk van het schommelen, maar uiterst voldaan, keerden we huiswaarts...'

Fragment uit het onlangs bij de Historische Vereniging verschenen boekje 'Met mevrouw Króó-oon' van Liesbeth Leenman-Kroon en Jolijn de Rooij-Kroon.

Speeltuin 't Weitje in de jaren '60/'70.

REACTIE

Naar aanleiding van het artikel over dokter Lubbers in de vorige nieuwsbrief kregen wij aardige aanvullende informatie: 'De apotheekkast met inhoud van dokter Lubbers is nog steeds te bewonderen in Museum De Dorpsdokter in Hilvarenbeek. De dokterstas van dokter Lubbers bevindt zich in het archief van onze historische vereniging, vlak naast zijn mooie pand.' Misschien een leuk idee om eens een uitstapje naar Hilvarenbeek te plannen deze zomer? Hans, dank je wel voor je reactie!

De tas van de dokter.

EEN OMMETJE

Rondje vestingwallen, Gorinchem

Lengte: 4,2 km.

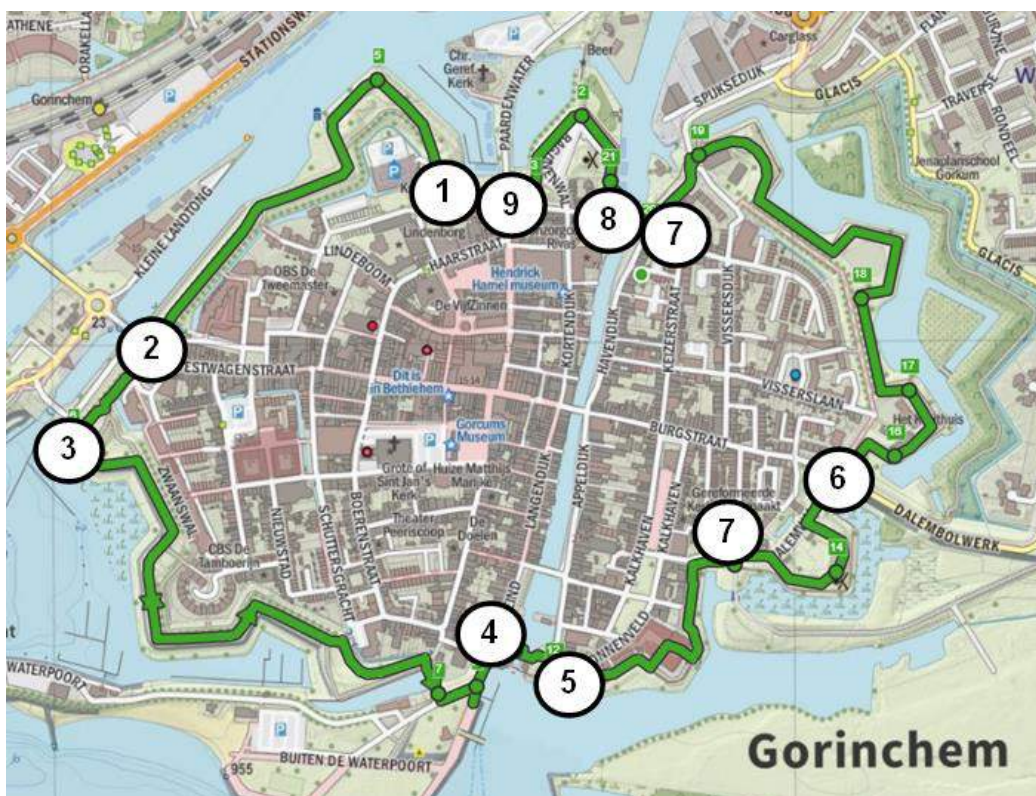
Start: parkeergarage 'Kweeklust', Kweeklust.

Ondergrond: verhard pad.

Vanuit de uitgang van de parkeergarage lopen we direct de wallen op [1]. We gaan linksaf, richting het noorden. Meteen is het hier volop genieten van het vele groen. Groene zoden, kastanjabomen en volop bloemen in de berm. Als in het voorjaar het fluitenkruid hier hoog opgeschoten bloeit en de kastanjabomen met witte kaarsjes getooid zijn, is het hier één groot feest. Het pad voert ons vanzelf over de oude vestingwallen. Gorinchem is de grootste vesting in oude staat in Nederland. In de 16e eeuw zijn de middeleeuwse stadsmuren vervangen door nieuwe vestingwallen met elf bastions, die er nog steeds zijn. Aan de rechterkant zien we het scheepvaartverkeer dat 2 ophaalbruggen passeert.

We steken de weg over [2] en lopen verder onder het groen. Bij de 2^e brug zien we overblijfselen van de oude vestingwerken en een kanon. [3] Van hieruit hebben we een mooi uitzicht over de rivier de Merwede, met daarvoor de kastanjabomen van 'Buiten de Waterpoort'. We komen langs een prachtig oud gebouw, het Tolhuis. Dit Tolhuis is in 1598 op het zuidelijke bastion gebouwd om tol te heffen. Alle schepen die langs Gorinchem kwamen, moesten hier tol betalen. Wij lopen echter gratis verder en komen uit 'Buiten de Waterpoort', een prachtig park met eeuwenoude kastanjabomen. In de herfst is het een paradijs voor kinderen die kastanjes rapen! Van hieruit vaart een fiets- en voetveer naar o.a. Woudrichem en kasteel Loevestein. Een prachtige plek om te vertoeven. Wij gaan even de stad door, langs de Lingehaven [4] Een prachtige jachthaven, waar veel te zien is. We lopen over het looppad over de sluisdeuren en komen zo vóór het aangrenzende pand bij een trap die naar de wallen leidt [5]. Meteen treft ons het schitterende uitzicht over de uiterwaarden, de rivier en de hemel daarboven. Niet voor niets zijn hier iets verderop diverse appartementencomplexen gebouwd! Al van verre zien we iets verderop een fraaie bouwwerk: de Dalempoort. De enige van de vier poorten die Gorinchem rijk was die behouden is. Natuurlijk kun je even een uitstapje maken onder de poort door, om dan de wandeling over de wallen te vervolgen.

Al snel zien we het volgende monument: molen De Hoop. Hoog oprijzend op een werkelijk schitterende plek. Tegenwoordig is hij te bezichtigen. We steken de dijk over [6] en genieten verder van alles wat het pad over de wallen aan moois te bieden heeft, waaronder fraaie kunstwerken langs de route. Bij de bereiken van de weg steken we de Korenbrug over [7]. Direct daarna gaan we de trap af, langs de historische schepen die hier liggen afgemeerd. We gaan de volgende trap op en lopen dan weer over de Bagijnenwal [8]. Hier zien we de volgende molen: molen Nooit Volmaakt. Ook hier weer water, het zogenaamde Paardenwater. Dan weer een weg over [9] en vervolgens lopen we rechtdoor naar de parkeergarage, ons beginpunt [1].

SEIZOENSPLAATJE

Regen en zonneschijn boven de Damstraat.

WILT U DE NIEUWSBRIEF OOK GRATIS ONTVANGEN?

STUUR EEN E-MAIL NAAR NIEUWSBRIEF.SDB@GMAIL.COM

COLOFON

Redactie : Liesbeth Leenman
 Tekst : Liesbeth Leenman en Dick de Jong
 Foto's : Liesbeth Leenman
 secretariaat : Kerkweg 72, 3371 AG Hardinxveld-Giessendam

www.dorpsbehoudhg.nl

dorpsbehoudhg@kpnmail.nl